
A Csillagkutyával a változás útján

Esettanulmány
az EFOP-5.2.4-17-2017-00008 projektben

Latinovits Zoltán Művelődési Ház,
Könyvtár és Múzeum

Szerkesztette: Zárug Bernadett

2020

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
A tanulók fejlődésének részletes leírása	10
„Laura”	10
„Balázs”	14
„Viktória”	18
„Barnabás”	23
„Bernadett”	28
„Teodóra”	32
„Krisztina”	36
„Ágoston”	40
„Levente”	44
„Barbara”	48
Összegzés	53

Bevezetés

A „Színház az egész: TIE-rendszerű új színházi nevelési módszer adaptálása, kiterjesztése a Balaton környékén” című program során Nagykanizsa, Balatonszemes és Pécs tanulói részesülhettek egy újszerű, módszertani központú színházi nevelési modulrendszer adaptálásában.

Az újszerű módszertani központú modulrendszer adaptálása során, három iskola összesen 100 tanulója vehetett részt színvonalas programokon, amelyek között színházi nevelési és drámajátékos foglalkozások, médiaműhely, fesztiválok, színházlátogatások, koncertek, sportprogramok, workshopok, érzékenyítő tréningek szerepeltek.

A fiatalok színházi nevelési, drámapedagógiai, valamint filmes és kommunikációs szakemberekkel találkozhattak, akik segítséget nyújtottak számukra a kommunikáció, a problémameghatározás és megoldás, a konfliktuskezelés, az önértékelés, a szövegértés, a kreativitás, az állóképesség és koncentráció, a közösségi, társadalmi szerepvállalás, valamint a hatékony tanulás készségeinek elsajátításában, fejlesztésében. A tartalmas, illetőleg szórakoztató programok szélesí-

tették a résztvevő diákok látókörét, fejlesztőleg hatottak kommunikációjukra, koncentrációs készségekre, valamint kreativitásukra egyaránt.

A tréning előadásai magas művészi színvonalon kidolgozott színházi előadásból és különböző dramatikus munkaformák egységéből állnak. Fontos társadalmi, erkölcsi, emberi problémák köré épülnek. A diákok aktív résztvevőivé válnak az előadásnak, befolyásolhatják a történet menetét, a szereplők cselekedeteit. Szerepbe léphetnek, és ezáltal megélt tudást szerezhetnek a középpontba állított problémaköréről.

A TIE pontos meghatározása Cziboly Ádám és Bethlenfalvy Ádám megfogalmazásában így hangzik: “Olyan színházi nevelési program, amelyben színházi előadás-részletek vagy jelenetsorok, felkészítő és feldolgozó beszélgetések és dramatikus munkaformák egyaránt megtalálhatók, jellemzően többféle munkaformát, ezekben gyakran többféle szerepet és nézőpontot kínálnak a résztvevőknek, ezen munkaformák között gyakoriak a váltások, a színházi részek és a felkészítő/feldolgozó részek nem válnak el, hanem együttesen adnak ki egy szerves egészet, a program kb. 2–4 óra időtartamú, többnyire tanrendbe van illesztve, és meghatározott korcsoportba tartozó résztvevőknek készült.” (Cziboly-Bethlenfalvy, 2013, 356)¹

¹ Cziboly Ádám és Bethlenfalvy Ádám, 2013. Színházi nevelési programok kézikönyve. Budapest, L'Harmattan Kiadó.

A színházzal való nevelés egy másik lehetősége, amikor a résztvevőkkel együtt hozunk létre egy előadást. A program alapját ebben az esetben Henning Mankell ifjúsági regénye, a Csillagkutya képezte. A regény főhősei Joel, az anya nélkül felnövő kiskamasz, valamint a mindennapok nehézségeivel dacoló édesapja. Apát és fiát emlékeik, valamint a jövőről dédelgetett álmaik tartják életben. A regény az igazságkeresésről, a felelősségvállalásról, a barátságról, a jószág nehézségeiről, a fantáziáról, illetőleg a felnőtté válásról szól. A regény élethelyzetei, problémafelvetései a célcsoport életkori sajátosságaihoz, gondolat- és érzélemvilágához igazodóak, érdeklődési körüknek megfelelőek, ahogyan a regény főhőse is hozzájuk hasonlóan egy önmagát és a világban a helyét kereső kiskamasz. A Csillagkutya tehát a legnagyobb tinédzserkori problémakör feldolgozásához nyújtott kiváló alapot.

A színházi nevelési foglalkozások havi rendszerességgel kerültek megtartásra mindhárom helyszínen, a balatonszemesi, a pécsi és a nagykanizsai általános iskolában, így a projekt megvalósítási ideje alatt összesen 72 alkalommal.

A projekt célcsoportját olyan 10-15 év közötti általános iskolások képezik, akik a kamaszkorba érkezvén először kérdezik meg önmaguktól, hogy hol a helyük a világban, kik is ők valójában. Ez az a korosztály, akiket identitáskeresésükben kevésbé segít a színházművészet,

e korosztály számára születik ugyanis a legkevesebb színházi előadás.

A célcsoportot a projektbe bevont három iskolán keresztül értük el, a tanulók pedagógusi javaslatra kerülhettek be a csapatba. A célcsoport kialakítását felmérés előzte meg. A felmérés a tanulók életkörülményeit, tanulási módszereit, szabadidős tevékenységeit, jövőképét, valamint motiváltságát térképezte fel.

A célcsoportban a fiúk és a lányok körülbelül egyenlő megoszlásban szerepeltek, iskolánként 30-40 fővel. Összesen tehát mintegy 100 fiatal vett részt a projekt által megvalósított programokban.

Az első néhány hónapban a közösségépítést, kapcsolatteremtési készségeket, az ön- és társismeretet fejlesztő drámatevékenységek domináltak. A résztvevő gyerekek közösségen belüli, mindennapi helyzetekben tanúsítható viselkedésmódokkal, magatartásmintákkal találkozhattak. Szembesülhettek egyéni és közösségi céljaikkal, kipróbálhattak alá-, fölé- és mellérendeltségi helyzeteket, valamint fejleszthették az ezek kezeléséhez szükséges kompromisszumkészségeket. A megfelelő együttműködési készség kialakítása után került sor a helyes térhasználat kialakítására, a fantázia, a testi kifejezés fejlesztésére, valamint a lényeglátás és lényegkiemelés erősítésére. Az első hónapok célkitűzése volt a biztonságos mozgás, helyzetek, gesztusok elsajátítása is.

A gyerekek a drámatevékenységek hatására hamarosan képessé váltak a felszabadult játékra, így sor kerülhetett a dramaturgiai érzék fejlesztésére, valamint a színészi állapot tartásának elsajátítására is. A tréning alapozását szolgáló szakasz végére, a gyerekek képessé váltak az osztott figyelemre, kezdték otthonosan érezni magukat a színpadon, képessé váltak az oldott és koncentrált játékra.

A tréning következő szakaszának elsődleges céljai a tanulók érzékszerveinek, megfigyelő és utánzó-készségének, figyelem-összpontosító képességének, szókincsének, beszéd- és mozgáskészségének, együttműködési képességének fejlesztése volt. A drámatevékenységek arra irányultak, hogy a diákok tanulják meg szabadon, nyíltan kommunikálni saját és mások iránt érzett érzelmeiket, sajátítsák el a hatékony agressziókezelési módokat, váljanak kompetensekké az érzelmek felismerésében. Mindemellett a következő szakaszban megkezdődhetett a színészi kifejezőeszközök elsajátítása, valamint a színészi kifejezőkészség fejlesztése is. E tevékenység már az előadás próbafolyamatának közvetlen előzménye volt.

A tréning újabb szakaszában vette kezdetét az előadások szövegkönyvének létrehozása, a gyerekek aktív részvételével. A szövegkönyvek a korábbi foglalkozásokon elhangzott mondatokból, szituációkból jöttek létre.

A gyerekek - lévén, hogy sajátjuknak érezték a darabot - lelkesen álltak hozzá a próbafolyamathoz, maximális erőbedobással dolgoztak a próbákon. Ebben a fázisban történt a darab tökéletesre csiszolása. A csoportok a tréning során felhalmozódott tudást használva építették fel előadásaikat.

A gyerekek a folyamat végéig asszertívák, kommunikatívák voltak, érezhető és látható volt a különbség a tréning kezdetén jellemző viselkedésükhöz képest.

Az alábbiakban a résztvevő száz diák közül véletlenszerűen kiválasztott tíz tanuló fejlődését fogom végigjárni, így egyértelművé válik majd mindenki számára, hogy mennyire volt hasznos ez számukra. A diákok személyes adatai védelmének érdekében, nem az igazi nevüket fogom használni.

A tanulók fejlődésének részletes leírása

Az első tanuló, nevezzük **Laurának**, nagyon lelkesen, nyitottan és kíváncsian állt hozzá a drámafoglalkozáson való részvételhez. Az első alkalomkor már érzékelhető volt, hogy ő lesz a csapat egyik katalizátora, és ez főképpen jó humorának, életkedvének köszönhető.

Laura extrovertált személyiségnek mondható, mindig határozott véleménye van az adott témafelvetésekkel kapcsolatban, és azt mindig meg is osztja a csoport többi tagjával. Hogyha ellenvéleménybe ütközik, kiáll a sajátja mellett, nemcsak határozottan, de nagyon lendületesen mondja el véleményét minden helyzetben. Erre kicsit oda kell figyelnie a közeljövőben, hiszen heves megnyilvánulásai, kifejezésmódjának intenzitása könnyen félreérthetővé válhatnak.

Konfliktushelyzetben is nyíltan vállalja elképzeléseit, és kiáll mellettük a legvégsőig. Akkor, amikor kiderül, hogy nem neki volt igaza az adott felvetéssel kapcsolatban, elismeri tévedését. Ilyenkor egy ideig jól látható, hogy bosszankodik a történetek miatt. Egyetlen alkalom volt, amikor elveszítette az önkontrollt, és nem volt hajlandó elfogadni, hogy vereséget szenvedett. Ilyenkor egy kis időre van szüksége, ki kell tom-

bolnia magát, utána nyugodtan félrevonul, és elrendezi magában a történeteket.

Mindebből arra lehet következtetni, hogy fontos számára a többiek véleménye, a saját magáról alkotott kép minősége. Határozottsága ellenére szüksége van a megerősítésre, igényli az állandó visszacsatolást, a folyamatos feedbacket, figyelmet osztálytársaitól és tanárától.

Laura motiváltan áll azok elé a feladatok elé, amelyek igazán érdeklik, és kedve van hozzájuk. Ilyenkor nagyon segítőkész az osztálytársaival szemben. A csoportdinamikát tekintve fontos szerepet játszott a csapat működésében. Nyitott személyisége miatt egyértelműen katalizátorként hatott a jelenléte. Amikor nem érdekli az adott téma felvetés, az egyértelműen érzékelhető rajta. Ilyenkor egyáltalán nem lelkes, és jobban szereti teljesen kivonni magát a feladatból. Ez a magatartás is ugyanúgy befolyásolta a csapat hozzáállását.

Jó csapatjátékos, mindig a többiekkel együtt valószínűsíti meg elgondolásait. Szeret irányítani. Ha érdekli a téma felvetés, azonnal kezébe veszi a dolgokat. Jó szervezői készségekkel rendelkezik.

Kifejezőmódja helyénvaló, leginkább a verbalitás jellemzi, tökéletesen meg tudja értetni magát különböző helyzetekben. Osztálytársai is szívesen dolgoznak

együtt vele, és ez főként nyíltságának, őszinteségének, és jó humorának köszönhető.

Jól kezeli a konfliktushelyzeteket. Az osztálytársai közül egy fiú volt, akivel láthatóan nem jöttek ki túl jól egymással. Ez néha éles szurkálódásokban nyilvánult meg, de az esetek többségében Laura inkább ignorálta, tudomást sem vett az illetőről. Sokkal inkább jellemző rá a passzív-agresszív magatartásmód, hogy ha valakivel tényleges problémája van. A foglalkozások során egyértelműen kirajzolódott, hogy ki az, akivel csak baráttian viccelődik, szurkálódik, és ki az, akire tényleg haragszik valamilyen okból kifolyólag.

Laura nagyon gyorsan, spontán képes döntéseket hozni. Ez a tulajdonsága az esetek egy részében előnyös volt számára, előfordult azonban, hogy az elhamarkodott döntések sokkal inkább plusz munkához, nehézségekhez vezettek.

Szeret a figyelem középpontjában lenni, egyértelműen vezető típus. Ebből fakadóan gond nélkül kiáll az osztály elé, szívesen vállal szerepet. A színpadi létezését tekintve, a térbeli tájékozódást fejlesztő gyakorlatok során kiderült, hogy jó koordinációval rendelkezik, és biztonsággal igazodik el a térben. Beszédtechnika szempontjából, a beszéd tempóját illetően vannak problémái, látszik rajta, hogy az agya túl gyorsan pörög, és a szája néha ezt nem tudja követni.

Lelkesedését nagyban befolyásolja pillanatnyi kedélyállapota, a téma iránti érdeklődése. Nem minden esetben olyan nyitott és vehemens, hogyha épp rossz napja van, vagy nem érzi közel magához a felvetett problémát, inkább félrevonul, bezárkózik. Nem tiltakozik, ha egy feladathoz nincs kedve, vagy unja, inkább csak kivonja magát a munka alól. A viselkedése ilyenkor tökéletesen szembemegy az eddig felvázoltakkal, magába fordul, nem szívesen beszél a saját problémáiról. Egyszerűen csak arra van szüksége ilyenkor, hogy békén hagyják.

Laura határozottsága a foglalkozás során egyre tovább fejlődött, egyre magabiztosabbá vált. Szívesen mutatja be tudását társainak, ezzel motiválva őket. Ő maga azonban néha külső motivációra szorul, ugyanis bizonyos esetekben nem annyira kitartó, van, hogy alábbhagy az érdeklődése, vagy gyorsan elveszíti azt. Ahhoz, hogy gördülékenyen tudjon menni a munka, szüksége van a motivációra.

Laura szívesen megosztja ötleteit osztálytársaival. Általában lelkesen áll a feladatok elé, ehhez azonban arra van szükség, hogy igazán felkeltse az adott téma az érdeklődését. Amint ez megtörtént, akkor maximumisan lehet számítani rá. Egyébként a rábízott feladatokat mindig megbízhatóan, maradéktalanul elvégzi.

Laura pozitív személyisége megmutatkozott a foglalkozások, programok során. Szeret előtérbe kerülni, hangot adni véleményének. A többiek figyelnek rá, elfogadják ötleteit. Előbbre viszi a drámafoglalkozásokat. Jó humorával megfűszerezi az együtt töltött időt. Ha nem jó a kedve, akkor sajnos nem kooperatív. Ilyenkor visszavonul inkább. Nem szívesen veszi, ha ilyenkor más is be akar kerülni a pillanatnyi elszigeteltségébe.

A második tanuló, **Balázs**, az első pillanattól kezdve nagyon lelkesen, nyitottan és érdeklődően állt hozzá a drámafoglalkozásokon történő részvételhez. Az első alkalomkor úgy tűnt, szeret a középpontban lenni, ezért szívesen és aktívan vesz részt bármilyen feladatban, ezzel motiválva osztálytársait.

Minden témával kapcsolatban kiforrott véleménynyel rendelkezik, melyet akkor is vállal, ha nem mindenki osztja azt. Konfliktushelyzetben azonban inkább visszavonul, és nem hozza nyilvánosságra véleményét, minthogy vitákba bocsátkozzon. Egyértelműen kerüli a konfliktushelyzeteket, inkább szeret kívül maradni belőlük. Ilyenkor csak akkor foglal állást, ha kikéri a véleményét, ebben az esetben azonban szívesen teszi azt. Mindig szívesen fejt ki véleményét, csak egy kis bátorításra van szükség hozzá.

A feladatok elvégzése során nincs szüksége külső motivációra. Belső motivációja hajtja folyamatosan

előre őt is, és általa az osztálytársait is. Szívesen vállal feladatokat, és megbízhatóan el is végzi őket.

Balázs kreatív, jól látszik, hogy mindig vannak ötletei. Ezeket azonban csak akkor osztja meg másokkal, hogyha úgy érzi. Ugyanez jellemző a döntési képességére is. Van határozott véleménye, és jó döntéseket tud hozni, ezekkel azonban nem szívesen hozakodik elő. Inkább megvárja a tökéletes pillanatot, és csak akkor osztja meg másokkal, ha úgy érzi, itt az ideje. Általában szeret biztosra menni, nem keveredik fölösleges, parttalan vitákba.

Nem szívesen hoz gyors döntéseket, inkább jellemző rá az, hogy megvárja, amíg más határoz, és ha helyénvalónak ítéli meg a végeredményt, akkor csatlakozik, és támogatja az ötletgazdát. Ilyenkor azonban határozottan kiáll, kitart osztálytársa és saját véleménye mellett, észérveket sorakoztat fel, de nem provokál, nem kelt feszültséget, a békés kiegyezésre törekszik. Megfontolt természetű, mielőtt cselekszik, dönt vagy véleményt formál, mindig jól átgondolja.

Bár belső motivációja hajtja, ha egy hosszabb, komplexebb feladatról van szó, néha szüksége van egy kis támogatásra, bátorításra. A különböző feladatokhoz való hozzáállása nagyban függ attól is, hogy mennyire érdekli a téma. Balázst például nagyon érdeklik a filmek. Gondolkodásmódján is látszik, milyen szí-

nessé vált a fantáziája. A kedvencei a Marvel filmek, de szívesen néz mélyebb, esztétikai szempontból komplexebb alkotásokat, művészfilmeket is, így a történetmesélés, a dramaturgiai különbözőségek megta-
pasztalása komplexebbé tették saját kifejezőmódját is.

Alapvetően nem túl magabiztos, igényli a pozitív visszajelzést, és hogyha ezt nem kapja meg, akkor hajlamos inkább visszahúzódní a továbbiakban. Hogyha viszont elegendő támogatást érez, akkor lelkesen, jó kedvvel áll a feladatok elé.

Inkább csendesebb típus, de a kifejezőképessége nagyon színes, bonyolultabb, idegen szókapcsolatokat is biztonssággal, okosan használ. Képes megfogalmazni gondolatait, odaillő formában és stílusban. Bár egy kis bátorításra van szüksége a véleménye megosztásához, a foglalkozások során mindig törekedett a mondanója tökéletes érzékeltetésére és megértetésére, és mindig sikerrel is járt ezekben az esetekben.

A szereplések során mindig van ötlete, gondolata, és ezeket vállalja is. Kiáll és elmondja a véleményét, ha kell, de ehhez arra van szüksége, hogy társai is támogassák, és teljesen biztos lehessen magában. Nagyon fontos volt, hogy egy olyan közeget alakíthassunk ki számára, ahol felszabadultan létezhet, önmaga lehet, félelem nélkül vállalhatja a véleményét.

Térbeli koordinációja megfelelő, ügyesen teljesít az ezt felmérő feladatokban, magabiztosan tájékozódik. Társait is pontosan koordinálja a térben. Főként kézi manipulatív feladatokat vállal szívesen.

Más, szereplésen alapuló feladatokra nem jelentkezik szívesen, de ha támogatva van, maradéktalanul teljesíti, és jól láthatóan élvezi is, csak az önbizalomhiánya miatt nem szeret önszántából megnyilvánulni.

Színpadi jelenléte nagyon koncentrált, átgondolt. Amikor szerepben van, odafigyel a partnerekre, és tudatosan próbálja segíteni őket. Állandóan szem előtt tartja az adott instrukciókat, és azok alapján oldja meg, legnagyobb tudása szerint a feladatot. Az egyeztetések során nagyon figyelmes, elképesztően érdeklik a visszajelzések, és ezeket jól be is építi a további feladatokba.

A pozitív visszajelzésektől egyre lelkesebbé vált, és egyre jobban feloldódott a szereplést igénylő feladatok során. Akkor is, ha az ilyen jellegű megnyilvánulást igénylő gyakorlatoknál nem szívesen jelentkezett önként, látszott rajta, hogy nem érzi jól magát az adott helyzetekben, sőt, érezhető volt a görcsösség, a megfeszülés a részéről.

Balázs jó csapatjátékos, társaival együttműködő, segítőkész. A feladatok teljesítésében, és az akadályok

áthidalásában megbízható, mindig példásan és kitarítóan végzi a dolgát.

Konstruktív tagja a közösségnek, ugyanakkor sokkal szívesebben marad a háttérben. A csapat visszahúzódóbb tagjai közé tartozik, a kevésbé hangadó tanulók körében foglal helyet, és tölt be szerepet.

Segítőképz és nagyon hálás, ha valaki segíti őt. Megbízható tagja a csapatnak, mindig lehet számítani a munkájára. A háttérben maradva osztja mások jó ötleteit, illetve kiegészíti őket, a közös célokat szem előtt tartva. Az órákon csendesen viselkedik, de jól látható, ha érdeklí egy adott téma.

Balázs csendes fiú, nem nagyon hallatja a hangját. Szeret a háttérben maradni. Amennyiben van rá mód, a szerepléseket sem választja magától. Ha feladatot kap, nem utasítja vissza, részt vesz benne és nem is érzi rosszul magát a helyzetek többségében. Ha a téma megfogja, elmerül a foglalkozásban, de azért inkább a háttérben marad.

A harmadik tanuló, **Viktória**, nagyon nyitott személyiség, könnyen teremt kapcsolatot, szívesen vesz részt a feladatokban. Szívesen vállal bármilyen szereplést, és jól is érzi magát benne. Komoly és kitartó. Már az első foglalkozáson kiderült, hogy irányító, összekötő szerepre alkalmas a csapatban.

Konfliktushelyzetben nyíltan meg tudja fogalmazni, hogy miben lát problémát, és megoldási javaslatokat tesz. Nem fél konfliktushelyzetbe kerülni, mindig törekszik a megoldás keresésére és megtalálására. Minden szituációban gyorsan talál megoldást, és magabiztosan dönt. Spontán alkalmazkodóképesség jellemzi.

Könnyen motiválható, gyorsan felkelti a figyelmét egy-egy új szituáció. Nyitottan és érdeklődően áll a feladatok elé. Alapvetően a téma iránti érdeklődéséből fakadó belső motiváció hajtja előre, emiatt nagyon pozitív hatással van a csoport dinamikájára, hozzáállására. Ugyanakkor fontos számára a pozitív megerősítés, hogy elismerjék a munkáját.

Viktória sokszor kerül középpontba a kreatív megoldási javaslatai miatt. Gondolatai értékesek, ötleteit szívesen megosztja osztálytársaival, akik kéréseit és tanácsait mindig megfogadják.

Kényelmesen érzi magát azokban a helyzetekben, amikor szerepet kell vállalnia, amikor ki kell állnia a többiek elé. Magabiztos olyankor is, amikor irányító pozícióba kerül.

Szívesen mondja el véleményét bármilyen szituációban, és ilyenkor mindig választékosan, gondosan fogalmaz. Szívesen vállal fő szerepeket is, szeret irányí-

tani, és ügyes is benne. Együttműködő a pedagógussal és a társaival egyaránt.

Térbeli tájékozódása jó, nehezített helyzetben is könnyen utat talál. Kedveli ezeket a nehezített helyzeteket, szereti a kihívásokat, minden feladat során látszik rajta a folyamatos fejlődni akarás.

A foglalkozás során Viktória viselkedése egyre magabiztosabbá vált, egyre elhivatottabb lett. Nagy biztonsággal áll ki társai elé, jól tud érvényesülni, kiemelkedő vezetői készségekkel rendelkezik.

A tanév során az együttműködése végig megbízhatóan jó volt. Minden helyzetben lehet rá számítani. Szívesen vállal feladatokat, és azokat maradéktalanul, lelkiismeretesen el is végzi. Társait szívesen, kérés nélkül segíti, motiválja.

Egy év elteltével megbizonyosodhattam róla, hogy kitartása hosszú távon is nagyon jó, figyelme, érdeklődése egyáltalán nem lankad. Egyértelműen olyan alkat, aki ha valamit a fejébe vesz, azt biztosan véghez is viszi. Egyik alkalommal például bábokat készítettünk, és a csapat problémába ütközött a technikai megvalósítás közben. Viktória nemcsak a tervezésben vette ki aktívan a részét, de amikor társai már tovább léptek volna, és inkább az egyszerű megoldást választották volna, Viki kitartott az első ötletük mellett, és

addig nem tágított, amíg véghez nem vitte az eredeti elképzelést. Közben folyamatosan motiválta a csoport többi részét, és őket is buzdította arra, hogy ne adják fel, ennyi energiabefektetés után. Végül el is érte célját, a csapat – bár a kiszabott időkeret korlátain kívül – sikeresen kivitelezte azt az elképzelését, melyet először talált ki.

Az együtt töltött tanév alatt kiderült, hogy Viktória nagyon magas intelligenciával rendelkezik, és ehhez magas műveltségi szint és megbízhatóság is társul. Minden téma érdekli, nyitottan és kíváncsian áll a számára eddig idegen problémakörök feltárásához és megoldáshoz is.

Empatikus, segítőkész, toleráns, érzelmi intelligenciája fejlett, emiatt elképesztően jó csapatjátékos. Viktóriával a társai is nagyon szívesen dolgoznak együtt, mindig bizalommal fordulnak hozzá, megfogadják tanácsait, meghallgatják véleményét, adnak a szavára. A csapat lány és fiú tagjaival is ugyanúgy megtalálja a közös hangot. Nem kifejezetten illik bele az osztály „népszerű lánya” kategóriába. Ő az, aki mindenki-vel szót ért, senkivel nincsenek problémái, de hogyha mégis, akkor ezt jól kommunikálja, és mindig kompromisszumra törekszik.

Konfliktushelyzetekben kiáll az igaza mellett, nem tér ki a konstruktív viták generálása elől. Néha pusz-

tán csak kíváncsiságból robbantott ki egy vitát, mintha tudni akarta volna, hogy a többiek hogyan reagálnak. Ilyenkor könnyedén, észérvekre alapozva fogalmazza meg álláspontját, és ha végül bebizonyosodott, hogy a másik félnek van valamiben igaza, akkor elismerte a tévedését, és lezártak tekintette a dolgot.

Nyitott a véleményének megváltoztatására is, hogyha képesek őt ellenérvekkel meggyőzni egy adott probléma felvetülése során. Türelmesen meghallgatja minden osztálytársa gondolatát, és ezekből szűri le a következtetéseket.

Nincs szüksége külső motivációra, belső motivációja, érdeklődése, kíváncsisága hajtja. Nagy feladattudattal rendelkezik, felelősségteljesen viselkedik. Szívesen ötletel, megoldásai mindig színesek, társai kreativitása miatt gyakran a figyelem középpontjába helyezik őt.

Határozott típus, gyorsan hoz döntéseket, és magyarázattal is szolgál a választásait illetően. A foglalkozások során mindig alá tudta támasztani, meg tudta indokolni a meghozott döntéseit, és fontosnak is tartotta, hogy mindenki megértse, mit miért csinál. Mindig lehet rá számítani, társainak szívesen mutat irányt, segítőkész és kompromisszumkész, jó emberismerő.

A foglalkozások során egyre szebben, változatosabban fejezte ki magát. Beszéde letisztult, érthető. Hangjával jól tud bánni, beszédtempója megfelelő, a helyzethez alkalmazkodó, orgánuma kellemes.

A vállalt feladatokat két év után is ugyanolyan elkötelezetten, nagy lelkesedéssel végzi. Osztálytársainak és a pedagógusoknak is mindig segítségére van. Szívesen vállal irányító és segítő szerepet is, attól függően, mit kíván az adott helyzet. Felméri, hogyan lehet a legkonstruktívabb, és ahhoz alkalmazkodik.

Viktória a program indításakor is kitűnt pozitív személyiségével, motiváltságával, kitartásával, kreativitásával. A két év során mindig szorgalmasan dolgozott, minden helyzetben lehetett rá számítani. Társai nagyon megszerették, szívesen dolgoztak vele, ezáltal az együttműködő képessége még tovább fejlődött.

Nyitott személyiség, magas érzelmi és értelmi intelligenciával rendelkezik, nagyon tájékozott és érdeklődő, emiatt nagyon gyorsan képes fejlődni úgy a lexikális tudását, mint képességeit, készségeit tekintve.

A negyedik tanuló, **Barnabás** viselkedése nagyon kiszámíthatatlan, hangulatingadozásokkal tarkított. Nehezen érti meg a feladatokat, többszöri magyarázat után sem tudja végrehajtani. Munkái rendetlenek,

összecsapottak. A komoly munkát megjegyzéseivel, rendetlenkedéseivel zavarja. Ezek a problémák mind a koncentráció hiányából fakadnak.

Mindig belement a konfliktusokba, sőt, előszertettel kezdeményezte azokat. A konfliktushelyzetekben agresszíven viselkedett, támadásnak vette az ellenérvek, kritikák megfogalmazását. Ez idővel változott: már nem generált feszültséget, és ritkán ki is fejtette véleményét. Az ellenvélemények elfogadásával azonban továbbra is akadnak problémái. Nagyban számít neki, hogy mit gondolnak róla társai, valószínűleg ebből fakadnak agresszív kirohanásai.

Barnabás nehezen motiválható, könnyen elkalandozik a figyelve. Az egyetlen motivációs forrást a társaiban találtam, ők képesek ösztönözni valamennyire. Ennek ellenére, pozitív megerősítésekkel, visszajelzésekkel, bár kis lépésekben, de sok türelemmel el lehet érni vele a célokat.

Állandóan megjegyzéseket tesz, folyton fel akarja hívni magára a figyelmet. Barnabás azzal próbálja lenyűgözni kortársait, hogy őt mennyire nem érdekli egyik feladat sem. Rá azonban szemmel láthatóan nagyobb befolyással van a környezete, mint amekkora hatást ő gyakorol társaira. Egy pozitív hatású közeg segítő hatással van rá, elősegíti az előrelépést.

A társai hozzászólásait is gyakran kommentálja, apróságokba köt bele, félbeszakítja a csoport többi tagjának mondandóit. Így akar kitűnni a többiek közül, mindenből viccet próbál csinálni.

Általában nehezen vonható be a feladatokba. Ez attól függ, hogy épp milyen kedve van, vagy, hogy milyen módon befolyásolják a társai. Hangulatingadozásai miatt kiszámíthatatlan, hogy milyen feladattal lehet motiválni. Ha jó kedve van, akár jelentkezik is, de ha nem, akkor folyamatos negatív hozzáállásával próbálja a többiek kedvét is elvenni.

Szeret gyorsan túl lenni mindenen, nem töri a fejét kreatív megoldásokon. Gyorsan elveszti a motivációt. Nagyon rövid ideig bír koncentrálni egy feladatra, a lehető legegyszerűbb, a legkevesebb időt igénylő megoldásokra törekszik. Célja, hogy minél gyorsabban végezzen, a végeredmény egyáltalán nem érdekli.

Nem vállalja fel saját döntéseit, nem kíván állást foglalni több megoldási lehetőséget felvető dolgokban. A döntés lehetőségét általában társaira ruházza át, ő meg csak sodródik, bármi legyen is a határozat. Azután viszont, hogy megszületett a közös döntés, melynek meghozatalában nem kívánt részt venni, előszeretettel kritizálja azt.

Kezdetben pedagógusok kéréseit sem mindig teljesítette. Társaival ritkán volt együttműködő. Ez a makacs, dekonstruktív, negatív hozzáállás, azonban később nagyban változott. Bár a pedagógus szavát továbbra sem tartja sokra, társainak engedi, hogy irányítsák, egyre befolyásolhatóbbá vált, egyre gyakrabban kap kedvet a bizonyos feladatok elvégzéséhez, az aktív részvételhez. Gyakrabban jelentkezik szereplésre, van benne hajlandóság a változásra.

A hónapok elteltével egyre kevesebbet rendetlenkedett, és jobban képes volt koncentrálni a feladatokra, negatív hozzáállása is javult, már nem egyetlen kitűzött célja a feladatok tönkretétele.

Szóban és írásban is nagyon nehezen fejezi ki magát. Mondatai rendezetlenek, hiányosak. Ezen fokozatosan próbáltunk dolgozni a kifejezőképességét fejlesztő feladatokkal, az lemaradása azonban igencsak nagy a többiekhez képest. A folyamatos visszajelzésektől viszont – még ha nem is mindig vette figyelembe őket – határozott fejlődés volt észrevehető rajta az első év után.

A feladatok során nem szeret szerepelni, más esetekben azonban annál inkább. A feladatokat nem veszi komolyan. A személyes fejlődés helyett sokkal inkább a foglalkozások tönkretételeinek lehetőségeit mérlegeli.

Térbeli tájékozódása, dekoncentrálttsága miatt nem jó. Ebben az is közrejátszik, hogy nehézkes számára a gondolatainak pontos megfogalmazása. A társait tájékoztatni nem tudja, és nincs is benne hajlandóság rá. A koordinációs készségei bár fejlődtek, további fejlesztésre szorulnak.

Kortársai vannak rá hatással, a pedagógus kéréseire nem szívesen reagál. A csapatból kiválaszt magának társakat, akik befolyásolni tudják a viselkedését, és őket követi. Nagyon fontos, hogy jó közegben legyen.

A kért feladatokat vagy nagyon lassan teljesíti, vagy gyorsan összecsapja. Nincs türelme végrehajtani a pedagógus kéréseit, egyáltalán nem érdeklődő, hiányzik belőle a kíváncsiság. Társai segítségét, ennek ellenére szívesen elfogadja, együtt tud működni velük.

A feladatok megoldásában egyáltalán nem kitartó. Nagyon hamar ráun mindenre, nem hajlandó fókuszálni. A vállalt feladatait többszöri megsegítéssel végzi el, megbízhatatlan. Önálló munkavégzése fejlesztésre szorul.

Barnabás együttműködési képessége a foglalkozások során egyre javult, de sokszor elkalandoztak a gondolatai, nagyon nehezebbre esik koncentrálni. Folyamatosan azzal van elfoglalva, hogy társai figyelmét felhívja magára, próbál megfelelni nekik, de nem jó érte-

lemben. Minden lehetőséget megragad, hogy közömbös, romboló viselkedésével a középpontba kerülhessen.

Barnabás több területen is fejlesztésre szorult. Önálló munkavégzése, és együttműködése határozottan javult. Szóbeli és írásbeli kifejezőképessége elmaradott, további fejlesztésre szorul. A kortárs csoport nagy hatással van rá, ezért fontos, hogy motiváló, fejlesztő közeg vegye körül.

Az ötödik tanuló, **Bernadett** a legkreatívabb a csoportban önálló munka terén. Szabadidejében nemcsak szívesen olvas novellákat és regényeket, de saját írásai is születtek már. Változatosan, pontosan fogalmaz. Beszéde választékos, gyakran használ társai számára nem ismert idegen szavakat.

Megjelenésével, viselkedésével is nagyon kitűnik a csoportból. Eleinte irányító szerepet ritkán töltött be, de társaival már a kezdetektől együttműködő volt.

Szívesen gerjeszt konfliktusokat, szereti túldramatizálni a dolgokat, társai ezért eléggé tartanak is tőle. Bernadett nagyon erős egyéniség. Ez az évek során egyáltalán nem változott, sőt. Továbbra is sok a konfliktus körülötte. Rendkívüli színészi képességgel adja elő az áldozat szerepét.

A számára érdekes dolgokban motiválható. Ha nem sikerül a figyelmét felkelteni, akkor viszont általában passzív marad. Idővel nagyon kitartóvá vált az olyan feladatok megoldásában, melyek felkeltik az érdeklődését. Ezekben az esetekben motivált, munkája minősége megbízhatóan maximális.

Nagyon kreatív, ugyanakkor meghökkentő, nem hétköznapi megoldásai születnek. Az osztálytársaihoz képest nagyon különleges módon áll a feladatok elé, és meglehetősen egyediek a megoldásai is. Gondolkodásmódja is egészen más, mint az övék, színes fantáziáról árulkodik.

A tanuló egy év elteltével már egyre többször vesz részt közös feladatmegoldásokban. A csapatmunkában továbbra is kreatívan ötletel, inkább az irányító szerepében érzi otthonosan magát. A feladat megoldásai ugyanolyan kreatívak, összetettek maradtak. Továbbra is kitűnnek a munkái a társaiétól, egyedi világlátása színesíti a csoport gondolkodásmódját.

Bernadett könnyen hoz meg bármilyen döntést, és határozottan foglal állást minden kérdésben. Türelmesen meghallgatja társai véleményét is, de véleménye nem befolyásolható semmilyen módon. Gyorsan dönt, és vállalja is döntéseit, annak következményeit. Minden esetben érvekkel támasztja alá ezeket, és a legvégsőkig kiáll a véleménye mellett.

A pedagógusok kéréseit nem mindig teljesítette. Ellenvéleményét határozottan fogalmazta meg. Egyértelműen lázadó típus, de érvekkel is alátámasztja ellenvetéseit, pontosan közli, mit tart problémásnak, mi nem tetszik neki és miért.

Az általa érdekesnek talált feladatokra néhány hónap elteltével is érdeklődően koncentrál, gyorsan és pontosan megoldja. Társai, pedagógusai segítségét nem veszi igénybe, egyre önállóbban dolgozik.

Választékosan fejezi ki magát. Határozottan adja elő a véleményét. Nagyon bő a szókincse, magabiztosan használ akár idegen eredetű szavakat is, melyeket kortársai esetleg még nem is ismernek.

Írásban és beszédben is kiemelkedő kifejező képességekkel rendelkezik, látszik, hogy érdeklődik az irodalom iránt, és hogy megvan benne az alkotásra való igény, hajlam. Egyértelműen megmutatkozik a hozzádésa annak, hogy szabadidejében novella- és regény írással próbálkozik.

Ha a feladat motiválja, szívesen szerepel. Befolyásolja, hogy a többiek mit gondolnak róla. Fontos számára a visszajelzés, és nagyon fontos neki a dicséret, az elismerés, mellyel motiválni lehet.

Térbeli tájékozódása jó. Társait könnyen tájékoztatja. Igyekszik szövevényesen, bonyolultan fogalmazni. Tudatosan próbál kitűnni a többiek közül a lehető legtöbb szempontból. Más a stílusa, a gondolkodásmódja, a viselkedése, a problémamegoldó készsége, a konfliktuskezelése, a világnézete – személyisége teljesen eltér az osztálytársakétól, és ez valószínűleg egy tudatos folyamat végeredménye. Inkább csak a saját maga által kitalált dolgok iránt elkötelezett. A feladatok megoldási irányaitól mindig eltér.

Bernadettnek főleg az együttműködés területén kell fejlődni, mind a pedagógusaival, mind a társaival szemben. Elfogadó közegben van esély rá, hogy kompromisszum képessé váljon, fontos számára azonban, hogy elismerjék, szüksége van az azonnali és pozitív visszacsatolásra. Együttműködési készsége az évek során határozottan javult, elfogadja a pedagógusokat, hallgat a véleményükre.

Bernadett csak az általa elfogadható szabályokat követi. Saját, kiforrott, határozott véleménye van, és ami nem egyezik ezzel, arról nem is vesz tudomást. A pedagógusok véleményét könnyebben elfogadja, a társakét kevésbé.

Az, hogy mennyire bírja a kritikát, leginkább attól függ, hogy a hozzászólás kitől érkezik. Vannak olyan osztálytársai, akiknek a véleménye látszólag egyálta-

lán nem érdekli, de ez nem valós érdektelenség. Idővel kiderült, hogy minden vélemény fontos számára, és arra törekszik, hogy ezekből építkezzen.

Bernadettnek a társas kapcsolatok, az együttműködés területén kellett leginkább fejlődnie. A legkreatívabb tanuló a csoportban, választékos szóbeli-írásbeli kommunikációval. Ugyanakkor mindig konfliktus volt körülötte, társaival nehezen találta a hangot, nehezen alakít ki mélyebb kapcsolatokat. A program során együttműködőbb és nyitottabb lett. Ötleit megosztja a közös feladat megoldása közben.

A hatodik tanuló, **Teodóra** a kezdetektől fogva magabiztosan viselkedik a társai körében. Konfliktushelyzeteket nem generál, de nem is a háttérbe húzódva figyel. Mindig van véleménye, aminek érvényt tud szerezni a csoporton belül. Okosan, következetesen érvel.

Belső motivációja hajtja. A célkitűzéseket szem előtt tartva lendületesen, lelkesen, érdeklődve veti magát a feladatokba. Szereti a kihívásokat, és jól is veszi az elé kerülő akadályokat.

Kreatív személyiség, szeret ötletelni, színes fantáziával rendelkezik. Tisztában van minden készségével, és szívesen kamatoztatja is őket. Ugyanakkor ezt nem tolakodva teszi, segítők szándéka mindig megmutatkozik.

Határozott személyiség, kiforrott véleménnyel. Határozott elképzelésekkel rendelkezik, melyeket szívesen meg is oszt a többiekkel. Kiáll a véleménye mellett, és alá is tudja támasztani őket.

Teodóra elkötelezettnek mondható. Mindig szem előtt tart egy célt, megvizsgálja az elvárásokat, és megfontoltan, ezek érdekében teszi meg a kellő lépéseket. Egyértelműen az az ember, aki ha a fejébe vesz valamit, akkor azt biztosan véghez viszi, bármibe is kerüljön.

Figyelmes, mindig jelen van, emiatt nagyon gyorsan tud reagálni az őt érő impulzusokra, instrukciókra. A foglalkozások során általában ő volt az, aki elsőként jelentkezett, hogy elmondhassa véleményét.

Nagyon jó kifejezőképességgel és meggyőzőképességgel rendelkezik. Választékosan ki tudja fejezni az adott témával kapcsolatos véleményét, és érvényre is juttatja azt minden esetben.

A foglalkozások során nagyon aktív, mindenben szívesen részt vesz. Ez leginkább annak köszönhető, hogy mindig a középpontban szeretne lenni. Irányító típus, szereti kezébe venni a dolgokat. Ebből adódóan nem jelent számára gondot a szereplés, mindig az elsők közt jelentkezik az ilyen jellegű feladatokra, és magabiztosságára támaszkodva az esetek többségében jól is teljesít.

Teodóra sportos és sportszerető, és ez a tulajdonsága a térbeli koordinációjában mutatkozik meg leginkább. Minden mozgáson alapuló tevékenységben szívesen vesz részt, és ügyesen veszi az akadályokat. Szereti a kihívásokat, sosem a legkönnyebb utat választja, szem előtt tartja fejlődési lehetőségeit.

Valószínűleg szintén a sportnak köszönhető versenyszelleme és elképesztő elhivatottsága, mely a foglalkozások során megmutatkozott. Kitartó és határozott, néha kissé önfejű, de jó az önkontrollja.

A foglalkozások során Teodóra egyre aktívabb részvevőjévé vált a csoportnak. Igazi csapatjátékos. Társai is szívesen dolgoznak vele, segítőkész, kedves, mindig lehet számítani rá. Nem utasítja el a csoport többi tagjának véleményét, szívesen meghallgatja azokat. A csoportból többen is a barátjának mondhatják magukat. Ezekkel az emberekkel szemben érdeklődő, törődő, segítőkész. Mindig van hozzájuk egy jó szava, mindenkivel szemben nyitott és érdeklődő.

Teodóra kiélezett versenyszelleme minden konfliktushelyzetben megmutatkozott. Meg kell tanulnia, tapasztalnia, hogy az adódó vitákat kezelni kell. A foglalkozások során szemmel láthatóan fejlődött ezen a téren.

A sportos hozzáállás a motiváció fenntartásában is sokat segített. Érdeklődését hosszú ideig fenn lehet tartani, képes sokáig összpontosítani egy adott feladatra, és kitartani mellette, amíg el nem éri a kitűzött célt.

Teodóra nagyon vállalkozó szellemű. Ez annak is betudható, hogy szereti a kihívásokat. A foglalkozások alkalmával felmerülő lehetőségekben szívesen vesz részt, és mindig kezdeményezi ezek megoldását.

Spontán, gyorsan tud döntéseket hozni, de egyáltalán nem elhamarkodottan. A lapos megfontolás után, a felmerülő problémákat, lehetőségeket átgondolva, azokat mérlegelve határoz.

A foglalkozások során kiderült, hogy Teodóra igen csak érdeklődik a művészetek iránt. Ez szorosan összefügg kreativitásával. Szívesen vesz részt kreatív, alkotó jellegű feladatokban.

Teodóra határozottsága a foglalkozás során egyre tovább fejlődött, egyre magabiztosabbá vált. Szívesen mutatja be tudását társainak, ezzel motiválva őket.

Teodóra aktív kislány, a mozgásos feladatokban érzi legjobban magát. Minden helyzetben jól teljesít, a társai közül az aktivitásában emelkedik ki. A sport iránti érdeklődésének köszönhetően kimagaslóan teljesít a versenyhelyzetekben, összpontosítása kiváló,

kitartó és megbízható ember, aki minden téma iránt érdeklődik. Kedveli a kihívásokat, szereti megméretetni magát. Határozott véleménnyel rendelkezik, és bár eleinte épp a személyiségéből, habitusából fakadóan nem kezelte annyira jól a konfliktushelyzeteket, ez a programsorozat után egyértelműen javult.

A hetedik tanuló, **Krisztina** tanulási problémákkal küzd, az írásbeli kommunikáció jelent neki problémát. Kreatívan gondolkodik, sok jó ötlettel rendelkezik, de ezeket nehezen tudja megfogalmazni. Nyitott, empátikus, mindig mosolygós lány. Társai szeretik, szívesen töltik vele az időt. Együttműködő a pedagógusaival és a társaival is, nyitottan áll a programok elé.

Krisztina nem szereti a konfliktushelyzeteket. Igyekszik minél előbb megoldást találni a felmerülő problémákra, annak érdekében, hogy minél gyorsabban túl legyen a számára kellemetlen szituáción. Ennek ellenére az esetek többségében inkább kima-
rad mindenféle vitából, és a háttérbe húzódva figyel, csendben megvárja, hogy végre elvonuljon a vihar. Ez két év után sem változott, a konfliktusokat továbbra sem szereti, inkább a visszavonulva figyel.

Könnyen motiválható, leginkább pozitív visszajelzések által. Szívesen részt vesz minden játékban, lelkesen áll a feladatok elé. Nagyon pozitív a kisugárzással rendelkezik, ez motiváló hatással van csoporttársaira is.

Mindig mosolygós állapota energizálja a csoportot, derűs jelenléte konstans jókedvet kölcsönöz a foglalkozásoknak. Ez a kisugárzás azonban nagyban függ aznapi kedvétől. Amilyen jó hatással van a társaira, amikor jó kedve van, épp olyan negatívan hat a rossz kedve.

A feladatokban kreatív megoldásokra törekszik, és ügyesen véghez is viszi ezt. Sosem a legegyszerűbb utat választja. Kreatív ötleteivel egyértelműen gazdagabbá tette a csoport munkáját. A jelenléte által motiváltabbá váltak a csoport tagjai.

Döntéshelyzetekben gyakran hezitált, megingott, nem volt biztos magában. Többször igényelt segítséget, amikor határozni kellett, inkább volt bizonytalan. Hosszas biztatásra volt szüksége egy döntés önálló meghozatalakor, bizonytalan természetű, nem túlságosan magabiztos. Ez azonban már egy év alatt sokat változott. Bár még egy kis motiválásra szorul, már könnyebben dönt, és vállalja is a döntéseit. Ezeket alá is támasztja érvekkel, ha szükséges.

Krisztina nagyon elkötelezett, komoly és igencsak kitartó maradt mindvégig. A pedagógusok kéréseit mindig maradéktalanul teljesíti. Amennyiben nem érhető számára egy feladat, bátran tesz fel kérdéseket annak érdekében, hogy az elvárásoknak megfelelően meg tudja oldani.

Verbálisan jól ki tudja fejezni magát. Szóhasználata választékos, van véleménye, és azt mindig határozottan adja elő. Az írásbeli feladatok során akadnak inkább nagyobb gondjai a kifejezőképességét illetően. Az írása rendezetlen, gondolatai nehezebben követhetőek papíron, mint beszédben. Szóbeli és írásbeli kifejezőképessége sokat fejlődött. Pontosabban, érthetőbben fogalmaz.

Az olyan feladatokra, amely szereplést igényel, nem szívesen vállalkozik, szinte sosem jelentkezik önként. Biztatásra van szüksége, felkérésre mindig teljesíti a kért feladatot, és nem érzi rosszul benne magát. Nagyon sok pozitív visszajelzésre van szüksége ahhoz, hogy magabiztosan viselkedhessen az ilyen jellegű, nyilvános felszólalást, szereplést igénylő szituációkban.

A foglalkozások során kiderült, hogy Krisztina problémái alapvetően a térbeli tájékozódás nehézségeiből fakadnak. Nehezen tájékozódott a térben, nehézséget okozott a társai vezetése is, bármennyire is igyekezett maximális figyelmet fordítani a feladatra. Írásképe néhány hónap elteltével is meglehetősen rendezetlen volt, nem volt sorkövetése. Az ilyen jellegű nehézségek általában mind koordinációs problémákra vezethetőek vissza. A térbeli tájékozódás fejlesztése az íráskészség, a rendszerezés, szervezői képességek javulását is eredményezi.

Az idő múlásával azonban ez nagyban fejlődött. Egy év elteltével Krisztina írása kifejezettebben rendezettebbé vált, szebben fogalmaz, a feladatokra hozott megoldásai kreatívak.

Krisztinának alapvetően a gondolatai, és az írása összerendezésében kellett/kell fejlődnie. Ezekben a problémákban a nagymozgásos feladatok teljesítése segíti leginkább. A foglalkozások során egyre szívesebben vett részt mindenben, és egyre határozottabban képviselte magát a csoporton belül. Kitartása is egyre erősebb lett, egyre ritkábban volt szüksége noszogatásra.

Nagyon együttműködő a pedagógusaival és a társaival egyaránt. Rendkívül segítőkész és empatikus, így mindenki szívesen dolgozik vele a feladatok megoldásán. Ehhez pozitív kisugárzása is nagyban hozzájárul. A kevésbé együttműködő társait igyekszik motiválni, biztatni. Ebből adódóan jó csapatjátékos, kreatívan ötletel, csoporttársai szívesen meghallgatják véleményét.

Krisztina könnyen motiválható, így a foglalkozások során egyre kitartóbbá vált a kitűzött feladatok megoldásában. Egyre több alkalommal tölt be irányító szerepet egy-egy feladat keretén belül. A feladatok megoldását mindig végrehajtja, gyorsan, precízen dolgozik. A vállalt feladatokat határidőre elkészíti.

Krisztina kommunikációja nagyon sokat fejlődött. Megoldásai letisztultak, átláthatóak, érthetőek. Szívesen dolgozik csoportban, és a társai is szívesen dolgoznak vele. Kreatív ötleteivel, pozitív kisugárzásával gazdagította a csoport munkáját. A leglátványosabb fejlődés az írásbeli kifejezőképesség terén jött létre. Krisztina írása, sorvezetése sokkal rendezettebbé vált, ügyesen rendszerezi gondolatait, nyelvhasználata választékosabbá vált, pontosabban, érthetőbben fogalmaz.

A nyolcadik tanuló, **Ágoston** a csoport „bohóca”. Mindig mindenhez hozzászól, próbálja elviccelni. Nehéz a feladat megoldása mellett tartani, figyelme elkalandozik. A kéréseket nem veszi komolyan, sokszor a társai próbálják a helyes útra terelni. Könnyen megsértődik, aminek hangot is ad. Nehezen viseli a szabályokat. Ezeknek a problémáknak a kiküszöbölésében a koncentrációt segítő gyakorlatok játszanak nagy szerepet.

Ágoston nem szereti a konfliktushelyzeteket. Igyekszik minél előbb megoldást találni a felmerülő problémákra, gyorsan túlesni rajta, de ha lehetőség van rá, inkább kimarad az ilyen szituációkból. Ha mégis konfliktushelyzetbe kerül, és nem tud kibújni alóla, akkor nagyon agresszíven reagál.

Nehezen motiválható. Ő az, aki mindig felteszi a kérdést, hogy „Minek?”. Ezzel a negatív hozzá-

állásával rontja a csoport dinamikáját, lelkesedését. Egyébként a sportok iránt érdeklődik, így az ezzel a témával kapcsolatos feladatokat bármikor nagyon szívesen megoldja.

A számára érdekes témákban nagyon kreatív tud lenni, ha viszont valami nem érdekli, akkor próbálja magát kivonni a feladat alól. A csapatmunkák során általában vannak ötletei, és ezeket szívesen meg is osztja csoporttársaival, akik elfogadóan, érdeklődve fogadják azokat.

Kifejezetten nem szereti a döntési helyzeteket, nem szeret felelősséget vállalni. Meghagyja a döntést másoknak, utólag viszont szinte soha nem ért egyet a végeredménnyel, konfliktust generál. Általában képes önálló döntések meghozására, de legtöbbször előtte megkérdezi a többiek véleményét. Nagyon harsány megnyilvánulásai vannak, belül mégis bizonytalan.

Ágoston nem szereti a kötelező feladatokat. Teljesíti a pedagógus, vagy a társai kéréseit, de mindig negatív a hozzáállása, mindig hangot ad nemtetszésének. Nem veszi komolyan a feladatokat, elvicceli őket.

Írásbeli munkái egészen rendezettnek mondhatók. Szóban nehezebben fejezte ki magát, mondatai rendezetlenek voltak, nem volt következetes a gondolatmenete, gyakran csapongott, nehezen volt követhető

a mondandója. Idővel igyekezett a szóbeli kommunikációját javítani, törekedett a pontosabb, érthetőbb megfogalmazásokra, gondolatai rendszerezésére, és ennek meg is lett a hozadéka. Egyértelműen fejlődött ezen a téren.

A szereplést igénylő feladatokban hangulatától függően teljesít. Vannak alkalmak, amikor teljesen elzárkózik mindentől, nem érdeklődik semmi iránt, máskor viszont ő jelentkezik, hogy vállalja a feladatot. Ettől függetlenül sokat beszél a foglalkozásokon, de ezek jórészt nem érdemi megnyilvánulások. A társai figyelmének felkeltése érdekében bármit megtesz, szeret a középpontban lenni.

Térbeli koordinációja jó. Az olyan feladatoknál, ahol neki kell vezetnie csoporttársait, nehezebben teljesít. Ez a problémás szóbeli kifejezőmódjából adódik elsősorban, meg a koncentráció hiányából.

Bár hónapok elteltével javult Ágoston hozzáállása, precízebb, gondosabb, pontosabb munka elvégzésére kell sarkallni. Az együttműködése javult, társaival szívesebben dolgozik együtt.

Egy év után egyre több feladatban vállalt szerepet. Ha a közösség eléggé elfogadó, és biztonságban érzi magát, akkor akár az irányítást is szívesen átveszi alkalmanként, ha úgy adja magát a helyzet.

Ágoston nem egy kitartó ember. Hogyha nincs sikerélménye, ha kudarc éri, akkor nagyon gyorsan feladja a próbálkozást, és nem érdekli a feladat a továbbiakban. Ezen pozitív megerősítéssel lehet a leginkább segíteni. Egy év elteltével már a feladatok többségét szó nélkül megoldja, és általában törekszik a pontos munkára, a legjobb megoldás felderítésére.

Viselkedése eléggé kiszámíthatatlan. A legkisebb kritikára is agresszíven reagál, nem hajlandó végighallgatni sem, nemhogy megfogadni a pedagógus vagy a társai javaslatait. Az együttműködést legsikeresebben biztatással lehet elérni nála, olyankor szívesen vállalja a feladatot, ha érdekli a téma.

A foglalkozások során ritkán osztja meg ötleteit, még ha vannak is, és a csoporttársai által felvázolt gondolatokra is ritkán reagál. Amikor mégis, akkor legtöbbször inkább negatív kritikát fogalmaz meg velük szemben.

Ágostonnak nehézséget jelentett a társai meghallgatása, a véleményük elfogadása, türelmetlen volt. Sokat fejlődött ezen a területen. Folyamatosan próbálta felhívni magára a figyelmet, hozzáállása nagyon negatív volt, társaival szemben is főként negatív kritikákat fogalmazott meg. Csak azokat a feladatokat teljesítette szívesen, amelyek közel álltak az érdeklődési köréhez.

Ha valami nem érdekelt eléggé, akkor folyamatosan akadályozni próbálta a munka gördülékenységét, megjegyzéseket tett, bohóckodott, mindenre az volt a reakciója, hogy „Ezt most minek kell?”. Ez a hozzáállás szerencsére nem befolyásolta nagyban a csoport motiváltságát, a csoporttársak lelkesedése azonban annál inkább hatással volt az övére. Személyisége komolyodott, viselkedése elfogadhatóbbá vált, kifejezőképessége határozottan javult, rendszerezettebbé, pontosabbá vált a megfogalmazása.

A kilencedik tanuló, **Levente**, hangadó a fiúk között. Véleményét erőteljesen elmondja, és elvárja, hogy a többiek elfogadják. Jó kedélyű, segítőkész, vidám tagja a csoportnak.

Tanulási nehézségekkel küzd, felmerült a diszlexia és a diszgráfia gyanúja is nála. Nehezen fogalmaz és olvas, írásképe nagyon rendezetlen. Szóban könnyen kommunikál, de gondolatait nehezen ölti kerek, egész mondatokba. Érzéseit nehezen fogalmazza meg, és szabályozza, hirtelen hangulatváltozások jellemzőek rá. A pedagógusok kéréseit többször megkérdőjelezi, érvelés után elfogadja.

Eleinte belement minden a konfliktushelyzetbe, határozottan kiállt a véleménye mellett. Társait mindenáron próbálta meggyőzni a saját igazáról, hangosan és vehemensen érvelt, amikor nem értettek vele egyet a többiek.

Ez idővel változott. A konfliktusokat higgadtabban kezeli. Még mindig szívesen belemegy az ilyen helyzetekbe, de már sokkal nyugodtabban meghallgatja társai véleményét, megfontoltabban reagál az ellenérvekre, kevésbé vehemens.

Alapos magyarázatokkal, okfejtéssel motiválható. A feladatok megoldásának nekiáll, de nem mindig fejezi be. Azokban a feladatokban sem elég kitartó, amelyek láthatóan érdeklik. Általában igyekszik a legegyszerűbb utat választani a problémák megoldását tekintve.

A számára érdekes témákban nagyon kreatív tud lenni. Csapatmunkában az ötleteit megosztja másokkal. Amikor viszont nem érdeklődik a problémafelvetés iránt, akkor képtelen odafigyelni. Nem szereti a kötelező feladatokat, de teljesíti a pedagógus, vagy a társai kéréseit.

Gyorsan dönt, sokszor átgondolatlanul. A foglalkozások során például történt olyan, hogy túl gyorsan hozott meg egy döntést. Emiatt időbe telt, amíg rájött, hogy nem az lesz a helyes út, amelyet ő a pillanat hevében gondolt, és emiatt újra kellett gondolnia, terveznie az egész probléma, feladat megoldását. Szüksége van tehát még arra, hogy türelmesebbé, megfontoltabbá váljon, hogy felelősségteljesen tudjon határozni adott esetekben.

Szívesen kommunikál, de nehezen fejezi ki magát. A szóbeli kommunikációja fejlettebb, mint az írásbeli.

Nagyon hangulatfüggő a szereplése. Vannak alkal-
mak, amikor teljesen elzárkózik mindentől, máskor
ő jelentkezik, hogy vállalja a feladatot. Lelkesedé-
sét nagyban befolyásolja pillanatnyi kedélyállapota,
a téma iránti érdeklődése.

Nem minden esetben olyan nyitott és vehemens,
hogyha épp rossz napja van, vagy nem érzi közel magá-
hoz a felvetett problémát, inkább félrevonul, bezárkózik.

Térbeli tájékozódása nem jó, társait a pontatlan
megfogalmazásaival nehezen vezeti. Ez a kifejező-
képesség problémájából és a dekoncentráltaságból fakad,
nem tudja pontosan kifejezni magát.

Már a drámafoglalkozások első felében kiderült
számomra, hogy Leventét a precízebb, gondosabb,
pontosabb munka elvégzésére kell sarkallni. Kommu-
nikációját javító feladatokkal fejleszteni. Egy év után
már észrevehető volt, hogy igyekszik a szóbeli kom-
munikációját javítani. Törekszik a pontosabb megfo-
galmazásokra.

Néhány drámafoglalkozás után már egyre több
feladatban vállalt szerepet önként. Szívesen vállalta
akár az irányító szerepet, sőt, motiválni is próbálta

visszahúzódóbb társait, próbálta bevonni őket is a feladatokba.

Ennek ellenére, ha kudarc éri, még mindig inkább feladja, és nem érdekli tovább a feladat. Pozitív megerősítéssel lehet segíteni neki, ez lehet egy motiváló tényező, hiszen fontos neki a visszajelzés.

Bár a társaival jól együttműködik, a pedagógusokkal való viszonya lassabban javul, csak többszöri biztatás, érvelés után fogadja el, amit mondanak neki. Két év után már gyakran tölt be irányító szerepet a csoportban, igyekszik mindenkit bevonni a munkába, megoldásra sarkallni őket.

Körülbelül egy év után már önállóan dönt, és vállalja is a döntéseinek következményeit. Hirtelen viselkedését láthatóan próbálja kordában tartani, egyértelműen törekszik a fejlődésre.

Figyel, elraktározza az információkat. Kommunikációt kezdeményez, figyel a megfogalmazásra. Szóbeli és írásbeli kifejezőképessége is nagyon sokat fejlődött. Pontosabban, érthetőbben fogalmaz.

Szívesen vállal feladatokat, kommunikál társaival, pedagógusaival. A szabályokat betartja, és igyekszik csoporttársaival is betartatni. Egészen figyelemre méltók a szervezéssel kapcsolatos készségei.

Levente viselkedése higgadtabb lett. Főleg szóbeli kommunikációja fejlődött jelentősen. Szívesen dolgozik csoportban, az önálló munkavégzés nehezebben megy neki. A véleményét megfogalmazza és elmondja, az ellenérveket átgondoltan elfogadja. Önállóan hoz döntéseket, és nem menekül a következményektől. Egyértelműen sokat fejlődött a két év foglalkozásai során.

A tizedik tanuló, **Barbara** nagyon kreatív, szívesen alkot önállóan. Regényeket, novellákat ír, így a közös érdeklődési körből adódóan Bernadettel alakított ki szorosabb barátságot. Annak ellenére, hogy Barbara személyisége az ellentéte Bernadettnek.

Csendes, de szeret szerepelni. Irányító szerepet ritkán vállal, de szívesen együttműködik a társaival és a pedagógusokkal is. A magabiztosságát, határozottságát kell erősíteni. A feladatoknál elhivatott. Nem szeret közösségben lenni, csoporthoz tartozni.

A konfliktushelyzeteket legszívesebben elkerüli. Csendes megfigyelő szerepét tölti be ilyen helyzetekben. Inkább a háttérbe vonul, hogy saját sérülékenységét ne kelljen kimutatnia.

A pedagógusok kéréseit mindig azonnal teljesíti. Motiválható, legtöbbször szabálykövető. Leginkább a pozitív visszajelzések motiválják, önbizalomhiánya miatt ezekből nagyon jól tud táplálkozni.

Nagyon kreatív, változatos ötletei vannak, amiket kérésre sem szívesen oszt meg a többiekkel. Nem kezdeményezi a feladat megoldásainak a prezentációját. Egyértelmű, hogy nem szeret szerepelni, nem szeret a figyelem középpontjában lenni, viszont szívesen segít társainak.

Barbara ritkán foglal állást bármely kérdésben, döntései befolyásolhatóak a többiek által. Nagyon hamar elbizonytalanodik, visszahúzódik. Szereplést döntéshelyzetekben sem vállal.

Ellenvéleményét viselkedésével mutatja, hangot nem ad neki. Mimikájáról, testtartásáról azonnal lerí, ha valami nem tetszik neki. De ezt nem tudatosan, tüntetőlegesen használja.

Választékosan fejezi ki magát írásban. Szóbeli megnyilvánulásai nagyon ritkák. A pedagógus által feltett kérdésre adott válaszainál is izgul, többszöri bátorításra van szüksége, hogy felszólaljon. Nehezen szedi össze a gondolatait. A véleményének előadásakor bizonytalan.

Nem szívesen szerepel. Ha kudarc éri nagyon elkeseredik, még inkább visszahúzódik. Nagyon fontos neki a dicséret, az elismerés.

Térbeli tájékozódása jó. Társait könnyen és pontosan tájékoztatja, ritkán és halkán beszél, ami bizonytalanságából adódik.

Az első év után egyértelművé vált, hogy Barbarának elsősorban a bizonytalanságát kell leküzdenie. Nagyon kreatív ötletei vannak, de ezeket nem szívesen osztja meg másokkal. Magas az intelligenciája, megoldásai választékosak, pontosak, gondosan kidolgozottak, a munka elvégzésében kitartó, motivált. Sok biztatással, dicséréttel fejlődést lehet elérni nála.

A második évben is jól tud együttműködni pedagógusaival és csoporttársaival is. Meghallgatja mások véleményét, és elfogadja, nem mond ellent, még ha nem is ért egyet azzal, amit hall. Időre van szüksége ahhoz, hogy kellő magabiztosságot szerezve vállalja, és kiálljon a saját véleménye mellett, még akkor is, hogyha ez nem feltétlenül tükrözi azt, amit a társai gondolnak.

A feladatok megoldásában még mindig nagyon kitartó. Munkája minősége és törekvése maximális.

Együttműködő, segítőkész, de szívesebben dolgozik egyedül. Nem kedveli a csoportos feladatokat. A konfliktusokat továbbra is kerüli. A vitákból mindig kimarad, visszahúzódik, a háttérből figyeli a fejleményeket. A csoportos munkára nehezen motiválható,

szeretne inkább kimaradni belőle. Az egyéni feladatoknál viszont épp ennyire lelkes.

Minden feladatmegoldása nagyon kreatív, összetett. Ritkán vállalja, hogy előadja az ötleteit.

Barbara mindig alaposan átgondolja döntéseit, észérvekkel támasztja alá. Türelmes, megfontolt, emellett magas intelligencia szinttel rendelkezik, és meglehetősen jól tájékozott.

A kihívásokra, megoldandó problémákra, adott helyzetekre koncentrálnak. Társai, pedagógusai segítségét továbbra sem veszi igénybe, általában önállóan dolgozik, és jól láthatóan sokkal kényelmesebben is érzi magát az olyan feladatokban, amelyeknél egyéni megoldásra van szükség, mint azoknál, amelyek csapatmunkára alapoznak.

Kifejezőképessége választékos írásban, kiemelkedő a társaihoz viszonyítva. Szóban nehezen fejezi ki magát, hamar elbizonytalanodik.

Elkötelezett az általa vállalt feladatok elvégzésében. Mindig törekszik a maximális megoldásokra.

Barbara bizalmába férkőzni nehéz feladat, de fejlődést mutat. Ötleteit a csoport előtt nem szívesen adja elő, de a pedagógusaival már főleg négy szemközt

megosztja. Társaival együttműködő, de soha nem kezdeményez. A feladatokat pontosan, gondosan végrehajtja.

Összegzés

A projektben résztvevő intézményi partnerekkel, a projektbe bevont iskolákkal és szakmai szervezetekkel együttműködve, a projekt által megvalósított programsorozat elérhetővé kívánta tenni az iskolás gyerekek számára az életkoruknak megfelelő problémákkal való alkotó, „színházi” szembesülést a színházi nevelési előadás keretei között. A cél az volt, hogy a különböző társadalmi helyzetű, szemléletű fiatalok saját környezetükben megismerjék a társadalmukat, a lokális problémákat, élethelyzeteket, és a problémák és megoldási lehetőségeik feltárásával, megismerésével közelebb kerüljenek saját életük későbbi nehézségeinek megoldásához.

A fent vizsgált tíz növendékből kiindulva az a következtetés vonható le, hogy a ma fiataljainak általában a kommunikáció terén akadnak gondjai, ami szorosan összefügg a konfliktuskezeléssel. Ezen túl gyakran nehezükre esik a hosszabb idejű, kitartott koncentráció, a türelem, ami ebben a felgyorsult világban egyáltalán nem meglepő. A két évi közös munka eredményeit tekintve viszont biztosan állíthatom, hogy a drámajátékok és a színház által hatékonyan fejleszthetőek ezek a készségek, kiküszöbölhetőek a problémák.

A Csillagkutya történetének feldolgozása által a résztvevők elemzőként, majd a karakterek szerepéből, maguktól eltartva, mégis saját problémáikra reflektálva vizsgálhatták meg az olyan témaköröket, amelyek a leginkább aktuálisak a korosztályukat tekintve. Felnőtté válás, identitáskeresés, a szülővel való kapcsolat és elszakadás, a bullying jelenség - mind olyan kihívások, amelyekkel szembe kell nézniük, és amelyekről nem beszélnek szívesen, a drámapedagógia eszközei által viszont gyakran fejtették ki véleményüket, még ha szükség is volt esetenként néhány hónap elteltére ahhoz, hogy ez megtörténjen. Ezen túl, minden csoport esetében olyan konstruktív párbeszéd, viták jöttek létre, amelyek során, a felvetett témák közös vizsgálatán túl, a diákok konfliktuskezelési és kommunikációs készségei is fejlődtek.

A színház a cselekvés művészete, a valóság cselekvő leképezése a megismerés szolgálatában. Ez, drámapedagógiai módszerekkel társítva biztosít lehetőséget a világ minél mélyebb és szélesebb körű megismerésére, felfedezésére. Alkalmat kínál arra, hogy keressük önmagunkat és helyünket a világban. Lehetővé teszi a kapcsolódások és az összefüggések felfedezését, újragondolását. Biztosítja a megértéshez vezető utat, segít az új jelentések megalkotásában. Ezt tapasztalták meg a Csillagkutya történetén keresztül a résztvevő diákok, így jöhetett létre a fent leírt néhány diák esetéhez hasonló személyes fejlődés.

A Csillagkutyával a változás útján
Esettanulmány az EFOP-5.2.4-17-2017-00008
projektben

Kiadó:

Balatonszemesi Latinovits Zoltán Művelődési Ház,
Könyvtár és Múzeum

8636 Balatonszemes, Szabadság utca 1.

Telefon: +36-84/361-027

Szerkesztette: Zárug Bernadett

Balatonszemes, 2020.

ISBN 978-615-00-9675-9